

Doniyor Kitobi — Bir Yuz O‘n Oltinchi

Qasos Kunlarining Ochilishi: Yeremiyoning Ogohlantirishi va Oxirgi Avlodning Bashoratli Tadqiqi

Jeff Pippenger

2024-03-04

Oldingi maqolada biz Yeremiyo kitobining elliginchi bobini ko‘rib chiqqan edik; undagi parcha esa Qo‘shma Shtatlarda tez orada keladigan yakshanba qonunidan boshlanib, Xudoning g‘azabi bilan yakun topadigan Bobil ustidan hukmni bayon qiladi. Ijro etiluvchi hukm — bu milodiy 70-yilda Quddusning vayron qilinishi bilan ifodalangan Rabbiyning qasos kunidir. Milodiy 70-yilda Rim tomonidan amalga oshirilgan Quddusning vayron qilinishi, Navuxadnazar tomonidan amalga oshirilgan Quddusning vayron qilinishi orqali timsollangan edi. Ikkalasi birgalikda Tirning fohishasi bo‘lgan, ayni paytda Vahiy kitobining o‘n yettinchi bobidagi fohisha ham bo‘lgan ayol ustidan ijro etiluvchi hukmning ikki guvohini taqdim etdi.

Yeremiyo bizga shuni ma‘lum qiladiki, Rabbiyning qasosi zamonaviy Bobil ustida, yaqin orada keladigan yakshanba qonuni bilan boshlanib, ado etilganda, “O‘sha kunlarda va o‘sha vaqtda, deydi Rabbiy, Isroilning gunohi qidiriladi, ammo topilmaydi; Yahudoning gunohlari ham qidiriladi, ammo topilmaydi; chunki Men saqlab qolganlarimni afv etaman.” O‘sha kunlarda bir yuz qirq to‘rt mingning muhrlanishi allaqachon amalga oshgan bo‘ladi.

“Birodalar, tayyorgarlikning buyuk ishida nima qilyapsizlar? Dunyo bilan birlashayotganlar dunyoviy qolipni qabul qilmoqdalar va hayvonning tamg‘asiga tayyorlanmoqdalar. O‘ziga ishonmaydiganlar esa, Xudo huzurida o‘zlarini kamtar tutib, haqiqatga itoat etish orqali jonlarini poklayotganlar, samoviy qolipni qabul qilmoqdalar va peshonalarida Xudoning muhriga tayyorlanmoqdalar. Farmon chiqqanda va tamg‘a bosilganda, ularning fe‘l-atvori abadiyat davomida pok va dog‘siz bo‘lib qoladi.” Testimonies, 5-jild, 216.

Ijro etuvchi hukm Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi ikkinchi ovoz bilan boshlanadi; u erkaklar va ayollarni Bobildan qochishga chorlaydi, Yeremiyo esa shunday deydi: “ularning kuni keldi, ularga jazo beriladigan vaqt. Bobildan qochib, o‘sha yurtdan qutulib chiqayotganlarning ovozi — Sionda Egamiz Xudoyimizning qasosi, Uning ma‘badining qasosi haqida e‘lon qilish uchun. Bobilya qarshi kamonchilarni to‘planglar; ey kamon tortuvchilarning barchasi, uning atrofiga qarorgoh quringlar; undan hech kim qochib qutulmasin: qilgan ishiga yarasha uning jazosini beringlar; u qanday qilgan bo‘lsa, unga ham shunday qilinglar.” Uning hukmi “kamonchilar” tomonidan amalga oshiriladi. Muqaddas Yozuvlarda kamonchi haqidagi ilk eslatma Ismoil haqida berilgan.

Va Xudo bolaning ovozini eshitdi; va Xudoning farishtasi osmondan turib Hojarga murojaat qilib dedi: “Senga nima bo‘ldi, Hojar? Qo‘rqma; chunki Xudo bolaning turgan joyidagi ovozini eshitdi. Tur, bolani ko‘tarib ol va uni qo‘ling bilan mahkam tut; chunki Men uni buyuk bir xalqqa aylantiraman.” Va Xudo uning ko‘zlarini ochdi, va u bir quduq suvni ko‘rdi; va borib, meshni suvga to‘ldirdi va bolaga ichirdi. Va Xudo bola bilan edi; va u o‘sdi, sahroda

yashadi va kamonchi bo'ldi. Ibtido 21:17–20.

Vahiyning o'n birinchi bobidagi "buyuk zilzila soati" AQShda yaqinda keladigan yakshanba qonuni bilan boshlanadigan Rim fohishasi ustidan ijro etuvchi hukmning boshlanishini ko'rsatadi. O'sha "soat"da "uchinchi voy tez keladi. Va yettinchi farishta karnay chaldi." Uchinchi voy — yettinchi karnaydir. Bu Islomning kamonchilaridirki, ular papalik hokimiyatining belgisini (yakshanba ibodatini) majburan joriy etuvchilar ustiga Uning hukmini keltirish, hamda Xudoning hokimiyati belgisini (shabbat ibodatini) saqlab turuvchilarni quvg'in qiluvchilarni jazolash uchun ishlatiladilar.

Luqo yigirma birinchi bobda Iso shogirdlarning Quddus va ma'badning vayron qilinishi haqidagi savollariga javob berar ekan, so'nggi kunlar tarixini ham ifodalaydigan tarixiy rivoyatni taqdim etadi. U "qasos kunlari"ni tilga oladi; bu Uning Masih sifatidagi xizmatining muhim bashoratli xususiyati bo'lib, Uni Nosiradagi jamoatda Ishayo payg'ambardan o'qib, O'z xizmatining boshlanishi haqidagi ilk e'lonida aynan shu tarzda belgilagan edi. Nosiradagi bu e'lon va Ishayodan olingan o'sha parcha nafaqat Uning xizmatini, balki Uning shogirdlarining xabarini ham, yanada aniqrog'i, bir yuz qirq to'rt minglik harakatning ishi va xizmatini ham ifoda etgan.

Egamiz Xudovandning Ruhi mening ustimdadir; chunki Xudovand meni kamtarlarga xushxabar yetkazish uchun moyladi; U meni qalbi singanlarni bog'lab qo'yish uchun, asirlarga ozodlikni va bandlarga zindonning ochilishini e'lon qilish uchun yubordi; Xudovandning maqbul yilini va Xudoyimizning qasos kunini e'lon qilish uchun; aza tutayotganlarning barchasiga tasalli berish uchun; Sionda aza tutayotganlarga tayin etish uchun, ularga kul o'rniga go'zallikni, aza o'rniga quvonch moyini, g'amgin ruh o'rniga hamd libosini berish uchun; toki ular solihlik daraxtlari, Xudovandning ekilgani deb atalsinlar, U ulug'lansin. Ular qadimgi vayronalarni qayta quradilar, oldingi xarobalarni tiklaydilar va ko'p avlodlarning vayron bo'lgan shaharlarini ta'mirlaydilar. Begonalar turib, suruvlaringizni boqadilar, ajnabiylarning o'g'illari esa sizlarning yer haydovchilaringiz va uzumzorbonlaringiz bo'ladilar. Ammo sizlar Xudovandning Ruhoniylari deb atalursizlar; odamlar sizlarni Xudoyimizning Xizmatchilari deb ayturlar; sizlar xalqlarning boyliklaridan yeysizlar va ularning ulug'vorligi bilan faxrlanursizlar. Sharmandaligingiz o'rniga sizlar ikki hissa olursizlar; haqorat o'rniga ular o'z ulushlaridan quvonurlar; shu sababli o'z yurtlarida ikki hissa meros olurlar; ularga abadulabad quvonch bo'lur. Chunki Men, Xudovand, adolatni sevaman, kuydiriladigan qurbonlik uchun talon-torajni yomon ko'raman; Men ularning ishini haqiqatda yo'naltiraman va ular bilan abadiy ahd tuzaman. Ularning zurriyoti xalqlar orasida mashhur bo'lur, nasllari elatlar orasida tanilur; ularni ko'rganlarning hammasi ularni tan olurlar, ya'ni ular Xudovand baraka bergan zurriyotdirlar. Men Xudovandda nihoyatda shod bo'laman, jonim Xudoyimda quvonur; chunki U menga najot liboslarini kiydirdi, meni solihlik jubbasini qopladi, xuddi kuyov o'zini zeb-ziynat bilan bezagandek va kelin o'z taqinchoqlari bilan yasangandek. Chunki yer o'z niholini chiqargani kabi va bog' unga ekilgan narsalarni undirgani kabi, shunday qilib Egamiz Xudovand barcha xalqlar oldida solihlikni va hamdni undiradi. Ishayo 61:1–11.

Hizqiyol kitobining to'qqizinchi bobida muhrlangan bir yuz qirq to'rt ming kishi — jamoatdagi va dunyodagi gunohlar ustidan motam tutayotganlardir. "Egamizning maqbul yili va Xudoyimizning

qasos kuni” — Sionda motam tutayotganlar tasalli topadigan va “Egamizni ulug‘lash” uchun “solihlik daraxtlari”ga aylanadigan vaqtdir. Ular Egamizni ulug‘laydilar, chunki “o‘sha kunlarda va o‘sha vaqtda, — deydi Egamiz, — Isroilning gunohi qidiriladi, ammo topilmaydi.” Motam tutayotganlar muhrlanganlardir va ular “qadimgi vayronalarni qayta quradigan”, “avvalgi xarobalarni tiklaydigan” hamda “ko‘p avlodlarning vayron bo‘lgan shaharlarini ta‘mirleydigan” kishilardir. Ular “Egamizning ruhoniylari” deb ataladilar, va odamlar ularni “Xudoyimizning xizmatchilari” deb ataydilar.

Yuz qirq to‘rt ming kishining solihligi buyuk zilzila soatida ular bayroq sifatida ko‘tarilganda “barcha xalqlar oldida unib chiqishi” kerak. Ularning solihligi bosqichma-bosqich yuzaga keltiriladi, chunki u “yer o‘z kurtagini chiqargandek va bog‘ unda ekilgan narsalarni undirgandek, Xudovand Rabbiy ham solihlik va hamdni undirib chiqaradi.” Yuz qirq to‘rt ming kishining muhrlanishi 2001-yil 1-sentabrda so‘nggi yomg‘irning kelishi bilan boshlandi. Aynan o‘sha paytda yerning kurtaklari chiqarildi. Ishayo kurtaklar qachon unib chiqishini ko‘rsatadi.

U otilib chiqqanida, Sen u bilan o‘lchov ila bahslashursan; U sharq shamoli kunida o‘zining qattiq shamolini to‘xtatadi. Shuning uchun Yoqubning aybi shu bilan poklanadi; va uning gunohini yo‘qotishning butun mevasi shudir: u qurbongohning barcha toshlarini maydalab tashlangan ohaktoshlar kabi qilganida, butzorlar va tasvirlar tik turmaydi. Ishayo 27:8, 9.

Uning “qattiq shamoli” bo‘lgan va U “to‘xtatib turadigan” “sharq shamoli kuni”da, yomg‘ir “o‘lchov bilan” bo‘lganda, kurtaklarning “nish urishi” boshlanadi. “To‘xtatib turadi” degani jilovlangan deganidir. Vahiy kitobining yettinchi bobidagi to‘rt farishta tomonidan to‘rt shamol jilovlanganda, bir yuz qirq to‘rt ming kishining muhrlanishi boshlanadi. O‘sha paytda so‘nggi yomg‘ir me‘yor bilan “sepa” boshlaydi, chunki oyatdagi “o‘lchov” so‘zi me‘yorni anglatadi. Bir yuz qirq to‘rt ming kishining muhrlanish davrining boshida so‘nggi yomg‘ir o‘lchov bilandir, davrning oxirida esa u o‘lchovsiz bo‘ladi.

“Xudoning Ruhiyning butun yer yuzini Uning ulug‘vorligi bilan yoritadigan buyuk to‘kilishi, biz Xudo bilan birga hamkor bo‘lish nimani anglatishini tajriba orqali biladigan ma‘rifatli xalq bo‘lmaganimizcha kelmaydi. Biz Masih xizmatiga to‘liq, butun qalb bilan bag‘ishlanganimizda, Xudo bu haqiqatni O‘z Ruhini o‘lchovsiz to‘kib tan oladi; ammo jamoatning eng katta qismi Xudo bilan birga hamkor bo‘lmayotgan ekan, bu sodir bo‘lmaydi. Xudbinlik va o‘zini ayash shunchalik ochiq namoyon bo‘lib turgan, so‘z bilan ifodalansa, Qobilning o‘sha javobini bildiradigan, ya‘ni: ‘Men ukamning soqchisimanmi?’ degan ruh hukmron bo‘lib turgan bir paytda Xudo O‘z Ruhini to‘ka olmaydi. Agar bu vaqt uchun berilgan haqiqat, agar har tomonda tobora ko‘payib borayotgan, hamma narsaning oxiri yaqinlashganiga guvohlik beradigan alomatlar haqiqatni bilishini da‘vo qiluvchilarning uyqudagi quvvatini uyg‘otish uchun yetarli bo‘lmasa, unda porlab turgan nurga mutanosib zulmat bu jonlarni qoplaydi. Ularning loqaydligi uchun so‘nggi hisob-kitobning buyuk kunida Xudoga keltira oladigan uzrning hatto ko‘rinishi ham yo‘q. Nima uchun ular Xudo kalomini muqaddas haqiqatining nurida yashamaganlari, yurmaganlari va ishlamaganlari, va shu tariqa o‘z xulq-atvori, hamdardligi hamda g‘ayrati orqali gunoh zulmatiga botgan dunyoga xushxabarning qudrati va haqiqatini inkor etib bo‘lmasligini namoyon qilmaganlari haqida keltirish uchun hech qanday sabab bo‘lmaydi.” Review and Herald, 1896-yil 21-iyul.

Yuz qirq to'rt ming kishining so'nggi yomg'ir ostidagi sinov davri va muhrlanishi Muqaddas Ruhning to'kilishining o'lchanishi bilan boshlanadi, chunki bug'doy ham, begona o'tlar ham o'rim-yig'im vaqtiga yetib kelgan. Yomg'ir har ikkala toifani ham yetuklikka olib keladi; so'ng sinov davrining oxirida bug'doy bilan begona o'tlar ajratiladi, va shundan keyin bug'doy "Xudo bilan birga mehnat qiluvchilar bo'lish nimani anglatishini tajriba orqali bilib oladi". Shunda ularda "Masih xizmatiga to'liq, butun qalbdan bag'ishlanish bo'ladi; Xudo esa bu haqiqatni O'z Ruhini o'lchovsiz to'kish orqali tan oladi."

"Qattiq sharq shamoli kuni" 2001-yil 11-sentabrda yetib keldi va Habakkukning soxta tinchlik va osoyishtalik xabari haqidagi, ya'ni keyingi yomg'ir xabarining, Xudoning qasos kuni kunini aniqlab beruvchi xabarga qarshi bo'lgan munozarasi boshlandi. O'sha paytda o'simliklar — bug'doy ham, begona o'tlar ham — g'unchalab, yaqinda keladigan yakshanba qonunining hukmda namoyon etadigan mevalarini bera boshladilar.

"Yana, bu masallar hukmdan keyin hech qanday sinov muddati bo'lmasligini o'rgatadi. Xushxabar ishining bajarilishi bilan darhol yaxshilar bilan yomonlar o'rtasidagi ajralish sodir bo'ladi va har bir toifaning taqdiri abadiy ravishda belgilab qo'yiladi." Christ's Object Lessons, 123.

Bir guruh Hizqiyo kitobining sakkizinchi bobida quyoshga sajda qiladi, boshqasi esa Hizqiyo kitobining to'qqizinchi bobida Xudoning muhrini qabul qiladi. Luqo kitobining yigirma birinchi bobida Masih bir yuz qirq to'rt ming kishini aniqlab bermogda va U yer tarixining so'nggi avlodini belgilovchi alomatni bayon etadi. U masihiylar Quddusning vayron qilinishidan qochib qutulish uchun tanib olishlari lozim bo'lgan alomatni ko'rsatib berdi.

Quddusni qo'shinlar qurshab olganini ko'rganingizda, bilinglarki, uning vayron bo'lishi yaqindir. Shunda Yahudiyada bo'lganlar tog'larga qochsinlar; uning o'rtasida bo'lganlar undan chiqib ketsinlar; qishloqlarda bo'lganlar esa unga kirmasinlar. Chunki bular qasos kunlaridir, toki yozilgan barcha narsalar bajo bo'lsin. Luqo 21:20–22.

Iso alomatning yana ko'proq bashoratli xususiyatlarini "satr ustiga satr" bayon qildi, chunki Uning so'zlari faqat Luqo tomonidan emas, balki Matto va Mark tomonidan ham qayd etilgan.

Va bu shohlik xushxabari butun dunyoda barcha xalqlarga guvohlik bo'lishi uchun va'z qilinadi; shundan keyin oxirat keladi. Shunday ekan, sizlar Doniyor payg'ambar orqali aytilgan vayronagarchilik jirkanchligi muqaddas joyda turganini ko'rganingizda, (o'quvchi anglasin:) u holda Yahudiyada bo'lganlar tog'larga qochsinlar. Matto 24:14–16.

Va xushxabar avvalo barcha xalqlar orasida va'z qilinishi kerak. Ammo sizlarni olib borib, topshirganlarida, nima so'zlashingiz haqida oldindan tashvishlanmanglar va buni oldindan o'ylab ham qo'ymanglar; balki o'sha soatda sizlarga nima berilsa, o'shani so'zlanglar; chunki so'zlayotgan sizlar emassizlar, balki Muqaddas Ruhdir. Endi aka ukasini o'limga topshiradi, ota esa o'g'lini; bolalar ota-onalariga qarshi bosh ko'tarib, ularni o'ldirtiradilar. Va Mening nomim tufayli hammadan nafrat ko'rasizlar; ammo oxirigacha sabr-toqat qilgan najot topadi. Ammo qachonki sizlar Doniyor payg'ambar aytgan vayronagarchilik jirkanchligi lozim bo'lmagan joyda turganini ko'rsangizlar, (o'qiyotgan anglasin,) unda Yahudiyada bo'lganlar

tog'larga qochsinlar. Mark 13:10–14.

“Qasos kunlari”ning so‘nggi va mukammal bajo bo‘lishi bo‘lgan yetti oxirgi balo ikki toifa ustiga ado etilishidan oldin, Shohlik xushxabari barcha xalqlar orasida va‘z qilinib, e‘lon qilinishi lozim. Xushxabar xabari xalqlarga Qo‘shma Shtatlarda tez orada chiqadigan yakshanba qonuni paytida, bir yuz qirq to‘rt ming kishi bayroq sifatida ko‘tarilganda beriladi. “Qasos kunlari” Bobil fohishasining Ijroi Hukmi davrini anglatadi; bu davr Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonuni bilan boshlanadi va Mikoil oyoqqa turgan, inson uchun sinov muddati yopilgan hamda Xudoning g‘azabi yetti oxirgi baloda to‘kilgan paytda nihoyasiga yetadi.

Vaqt davri — Mark ta’riflagan “soat”, “buyuk zilzila”ning “soati” va o‘n shoh o‘zlarining yettinchi shohligini papalikka berishga rozi bo‘ladigan “soat”dir. Oxirgi jon barcha xalqlarga e‘lon qilingan xushxabarni qabul qilganida, sinov muddati yopiladi va Xudoning g‘azabi rahm-shafqatsiz to‘kiladi. O‘sha davr bayroq ko‘tarilib, xushxabar barcha xalqlarga e‘lon qilinishi bilan boshlanadi va bayroq orqali e‘lon qilingan, va‘z qilingan hamda chop etilgan xushxabar xabariga oxirgi inson javob berganida yakun topadi. O‘sha vaqt davri “qasos kunlari”dir.

Luqo, yigirma birinchi bobda, Iso o‘sha tarixiy davrni aniq ko‘rsatmoqda, chunki U O‘zining ikkinchi kelishidan oldin o‘lmaydigan oxirgi avlodni belgilab bermoqda. U bir alomatni ko‘rsatadi; bu alomat Doniyor payg‘ambar tilga olgan vayronagarchilik jirkanchligi sifatida ifodalanadi. Bu alomat — vayronagarchilik jirkanchligi “muqaddas joy”da turgan payt, u “turishi lozim bo‘lmagan joyda” “turgan” payt, va ayni o‘sha paytda Quddus “lashkarlar bilan o‘rab olingan” bo‘ladi.

66-yilda Quddus Cestiy tomonidan qo‘shinlar bilan qurshab olinganida, Quddusdagi masihiylar shahardan qochib ketdilar, va Opa White oxir-oqibat 70-yilda yakun topgan vayronagarchilik chog‘ida birorta ham masihiy halok bo‘lmaganini ta’kidlaydi. Cestiy qamalni boshlab berdi, so‘ng esa, sabablari zohiran noma’lum bo‘lgan holda, chekinib ketdi; shahardagi masihiylar esa alomat bilan bog‘liq ogohlantirishga muvofiq ravishda qochib ketdilar. 70-yilda Titus yana bir bor qamal o‘rnatish orqali vayronagarchilikni yakunladi. Cestiy qamali Birinchi Yahudiy-Rim urushi deb ataladigan voqeaning boshlanishi edi, Titus amalga oshirgan qamal va vayronagarchilik esa Birinchi Yahudiy-Rim urushining yakuni bo‘ldi.

Butun tarix uch yarim yil davom etdi, qamal bilan boshlandi va qamal bilan yakunlandi, hamda uning boshlanishi Xudoning xalqi uchun bir alomatni o‘z ichiga olgan edi. Bu tarix Masih tomonidan Xudoning qasos kunlari deb belgilangan bo‘lib, bu U O‘z xizmatida aniqlashi lozim bo‘lgan muayyan bir unsur edi. Bu kunlar yaqinda keladigan yakshanba qonuni bilan boshlanib, insoniy sinov muddati yopilganda yakun topadigan Rim fohishasiga nisbatan ijro etuvchi hukmni ifodalaydi. Bobil fohishasiga nisbatan ijro etuvchi hukmning boshida, bir yuz qirq to‘rt ming bayroq sifatida, ya’ni bir alomat sifatida ko‘tariladi. Xudoning boshqa suruvi bu alomatni ko‘rganida, ular Bobil ichidan qochib chiqishlari kerak, uning halokati Quddusning halokati orqali timsollangan edi.

Keyingi maqolada Luqo kitobining yigirma birinchi bobini ko‘rib chiqishda davom etamiz.